

Semboller Haritası:

Hac ve Kurban*

Bir ömür beklenen bir yolculuktur hac. Günde beş vakit yöneldiğimiz kiblemize, Kâbe'mize kavuşmanın, kendimizi keşfe doğru bir yolculuğa başlamanın ve tevhidin mekânına ulaşmanın adıdır hac. Hac, bir Müslümanın belki de hayatındaki en değerli zaman dilimini ifade eden ve diğer ibadetleri de bünyesinde barındırır. Hac, kulun Allah'a verdiği en büyük sözdür. Allah'la yapılan bir ahitleşme, Allah'a verilen en büyük misaktır. Haccın her farzı, her rüknü, her hâl ve hareketi, her bir şiarı, her menâsiki Rabbimize verdiğimiz ruhî, kalbî, kavli ve fiilî bir sözdür.

Hac, Âlemlerin Rabbi tarafından müminlere yapılan bir davet, Allah'a, peygamberlere, âhirete iman gibi esasları pekiştirmektedir. Müslümanlara takva, sabır, sevgi, saygı, kardeşlik, fedakârlık, cömertlik gibi ahlâkî güzellikleri kazanma ve yaşama imkânı sunmaktadır.

Hac Arafattır

“Hac, Arafat'tır” Arafat ise önce kendini bilme, kendini bulma deneyimidir. “Kendini bilen, Rabbi'ni de bilir” fehvasınca, önce kendini tanıma, ardından da Rabbini tanımadır. Yani hac, hakikati bilmek, tanımak, anlamak ve kavramak demektir. Hac, ârif olup, Marifetullah'a ermektir. Dirilişi, mahşeri, mahkeme-i kübra öncesi bekleyişi, ölmeden önce ölmeyi, hesaba çekilmeden önce muhasebe yapmayı bilmektir.

Kerim Kitabımız'da “Allah'a bir kulluk borcu” (Âl-i İmran, 97) olarak tanımlanan hac ibadeti de bir semboller haritasıdır. Hac, her aşamasında pek çok sembolü barındıran ve bu sembollerdeki manaları bilerek karar vermek ve bu kararı eyleme dönüştürmektir. Hac'da iç içe geçmiş beş yolculuk vardır;

Birinci yolculuk, hac, insanın iç dünyasına, kalbine yaptığı bir yolculuktur. Bu açıdan değerlendirdiğimizde evden çıktığımız andan ülkemize döneceğimiz ana kadar yaptığımız ibadetin kalbi bir boyutu vardır. Buna göre ihramın, mikatın, telbiyenin, tavafın, sa'yin, makam-ı İbrahim'in, Arafat'ın, Vakfe'nin, Müzdelife'nin, Mina'nın, cemeratın, şeytan

taşlamanın ayrı bir manası ve kalple ilgili bir durumu mevcuttur. Her birisinin bize kendimizi hatırlatan, bizi kendi iç dünyamıza, kalbimize götüren bir yönü vardır.

İkinci yolculuk, insanın ahirete, ebedi hayatına yaptığı yolculuktur. Bu açıdan baktığımızda aynı şekilde ihram bir kefen, Mikat bir dünya değiştirme yeri, Arafat bir mahşer, hac yeniden dirilişin, mahşerin provası olur. O ana kadar kıymet ölçüsü olarak bildiğimiz; servet, makam, rütbe vb. her şey, renksiz, dikişsiz, rozetsiz ihramın rengi içinde erir, insanı dünyevî bütün güç ve imkânlardan soyutlar. Sembolik olarak kefeninizi giyiyor, Allah'ın huzuruna gidiyor, oradan mahşere çıkıyor, mahşerde bir sorgulamadan geçiyoruz. Sonra tekrar Allah'ın evine gidiyor, oradan da Resûl-i Ekrem'in (sas) ifadesiyle annemizden doğmuş gibi arınmış, temizlenmiş ve şuurlanmış olarak yeniden hayata dönüyoruz.

Üçüncü yolculuk, kardeşlerimize yaptığımız hicrettir, yolculuktur. Dilleri, ırkları, renkleri, coğrafyaları farklı fakat imanları, gönülleri ve dertleri aynı; duaları, dilekleri ve yanık yakarışları bir milyonlarca Müslüman bir araya geldiği, tanıştığı, biliştiği, evrensel bir kongredir. Hep birlikte hareket ettiğimiz, “Lebbeyk Allahumme lebbeyk!” “Buyur, Allah'ım, buyur, emrine amadeyim” kelimesini terennüm ettiğimiz ve her birimizin tevhit nehrinin bir damlası hâline geldiğimiz mekân ve zaman dilimidir. Hiç bir mümin, herhalde bu imkâna başka bir vesile ile sahip olamaz. Tavaf yaparken aynı anda Afrikalı, Asyalı, Amerikalı, Avrupalı, Hindistanlı mümin kardeşleriniz bize dokunur. Dolayısıyla hac ibadetiyle gönüllerimiz ve ruhlarımız buluşur, kardeşlerimize hicret etmiş oluruz.

Dördüncü yolculuk, tevhid mücadelesinin tarihine yaptığımız yolculuktur. Hz. Âdem'le başlayan, Hz. İbrahim'le, Hz. İsmail'le kaideleri yenilenen, Hz. Peygamberle (sas) süreklilik kazanan İslâm tarihine, tevhid tarihine muhteşem bir yolculuk yapıyoruz. Allah Resûlü'nün (sas) doğup büyüdüğü, tevhid mücadelesi verdiği kutsal topraklarda İslâm'ın canlı tarihini yaşamış onun siyerine ve siretine, ashab-ı kiramın izlerine, Mekke'ye, Medine'ye, medeniyete yolculuk yapmış oluyoruz.

Beşinci yolculuk, Rabbimize, beytin Rabbine yaptığımız yolculuktur. Hac, bir anlamda ilâhî aşka bir yöneliştir. Aşğın maşuka doğru hareket etmesi, sevenin Sevgilisine doğru gitmesidir. Kültürümüzde Kâbe'yle ilgili Kur'an'da ve hadislerde geçen bütün sıfatlar aynı zamanda insanın kalbi için de kullanılmıştır. İnsanın kalbine Beytullah denmiştir. Kâbe'nin adı da Beytullah'tır. Çünkü Allah'ın tecelli edeceği en güzel mekân insan-ı kâmilin kalbidir.

Aynı zamanda hac ibadetinin bir hükmü, önemli bir parçası olan kurban, İslam'ın çok önem verdiği, tarih boyunca var olan çok önemli bir ibadettir. Kurban ibadeti, Arafat'ta

dünyalıklardan soyunmuş, âdetâ ak kefenlere bürünmüş, milyonlarca Müslüman'ın Rabbin divanına durduğu; ellerini açtığı ve bütün insanlık için rahmet dilediği bir zaman diliminde ifa edilmektedir. Kurban ibadetinin böyle bir manevî boyutu vardır. Müslümanların bu manevî iklimi fırsat bilerek bir gönül yüceliği yakalayıp Allah'a yakınlık arayışında olmaları için büyük bir imkândır. Esasen bu günler, Hz. İbrahim'den son peygamber Hz. Muhammed (sas) kadar, Rabbü'l-Âleminle olan yakınlığımızın ölçü ve kıstaslarını belirleyen müstesna günlerdir. Arafat'ta ihrama bürünen Müslümanlar artık orada Allah'ı birlemenin ve ona teslimiyetin bir nişanesi olarak Hz. İbrahim, oğlu İsmail'i Rabbine kurban etmeye hazırlanırken, aslında bütün bir insanlık tarihine sevdiklerinden vazgeçebilme iradesini göstermiştir. Bu mesaj o gün bugündür Rabbimizle aramızdaki irtibatın nasıl olması gerektiği konusunda bize sayısız ölçü, hikmet ve işaretler sunmaktadır.

Yakınlık Arayışı: Kurban

Kurban, Allah'a, yüce ve ilâhî olan her şeye, hakka, hakikate, iyiye, doğruya, güzele, yakın olma arayışıdır. Kurban, Allah'a yakın olmak için yaptığımız bütün işlerdir ve bizi Allah'a yakınlaştırmak için vardır. Allah'a yakınlaşmak için yaptığımız bütün işler bizim kurbanımızdır. Kurban sevginin, vefanın, sadakatin, fedakârlığın simgesi ve Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in baba-oğul sevgisi ile hakka bağlılık duygularının harman olduğu engin bir dünyadır.

Hiç kuşkusuz kestiğimiz kurbanların arkasında yatan mana ve hikmet bizi Allah'a yaklaştırmakta, bu yakınlaşma, insanlığımızı daha da derinleştirmekte, merhamet duygularımızı harekete geçirmekte, kendimize ve çevremize karşı sorumluluklarımızın farkına varmamızı sağlamakta, sıradanlaşan ilgi ve tercihlerimizi bir kere daha gözden geçirmemize ve sıratı müstakim üzerinde sebat etmemize vesile olmaktadır.

Allah için kesilen kurban ibadetinde pek çok hikmet gözetilmekle birlikte muhtaç insanların et ve gıda ihtiyacının karşılanması onun hikmetlerindedir. Ayrıca kurban, malını Allah rızası için harcama ve başkalarıyla paylaşma bilincini geliştirmektedir. Varlıklı olanlarla ihtiyaç sahiplerinin yaklaşmasına vesile olmaktadır. Bu yakınlığı, anne ve babalarımızı ihmal ederek, konu komşuyu gözardı ederek, ahde vefayı unutarak, sorumluluk sahibi olduğumuz insanlara karşı hak ve adaletten ayrılarak sağlamak hiçbir şekilde mümkün değildir. Dolayısıyla Kurban, sadece akrabaları, komşuları ve dostları değil, yakın olsun uzak olsun yeryüzündeki bütün kardeşlerimizi birbirine yakınlaştırmaktadır.

Bu yönüyle Kurban, Afrika'dan Asya'ya, Uzak doğudan Güney Amerika'ya, adını bile duymadığımız nice ülkelerde daha önce hiç görmediğimiz ve tanımadığımız kardeşlerimize uzattığımız bir yardım eli olmaktadır. Netice itibariyle Kurban, yoklukların, afetlerin yaşandığı coğrafyalara ulaşmak, fizikî mesafeleri gönül coğrafyasında aşmak, onların dertleriyle dertlenmek ve onlara bir umut ışığı olmaya çalışmaktır. Hatta sadece din kardeşlerimize değil, “Yaratılanı sev, Yaratan'dan ötürü” anlayışının bir gereği olarak inancı, dili, rengi ve ırkı ne olursa olsun kimsesizlerin kimsesi olmak ve muhtaç olan herkese ulaşmaktır. Böylece kurban ibadeti, toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tuttuğu gibi bayram yapamayanları bayram sevincine ortak ederek sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Müslüman olarak Allah'a olduğu kadar insanlığa hatta tüm mevcudata karşı da büyük sorumluluklarımız vardır. Bayram, bu sorumluluklarımızı hatırlama ve aynı zamanda da bu adımları atma konusunda hepimize yeni bir bilinç yüklemektedir. Bu vesileyle her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı vekâletle kurban kesim organizasyonları düzenleyerek hem yurt içinde hem de yurt dışında mağdur ve mazlum bölgelere cömert ve hayırsever milletimizin kurbanlarını ulaştırarak kardeşlik köprülerini sağlamlaştırmaktadır.

Kurban ibadetini gerçekleştirirken Sevgili Peygamberimizin (sas) “İslam'ın, bütün mahlûkata şefkat merhamet ve ihsan” prensibini unutmamalı, bizi O'ndan ve O'nun rızasından uzaklaştıracak her türlü davranıştan kaçınmalıyız. Hayvana eziyet ederek, dinin yarısı addedilen temizliği göz ardı ederek, insan ve çevre sağlığını tehdit ederek kurduğumuz veya kurmaya çalıştığımız yakınlığa gölge düşürmemeliyiz. Dünyaya başka şekillerde yansiyacak ve yanlış anlamalara yol açacak davranışlardan uzak durarak kurban ibadetini yerine getirmek gerekir. Ancak bazı olumsuz uygulamaları dikkate alarak dinimize ve milletimize tarih sahnesinde süreklilik kazandıran Kurbanı ve Kurban Bayramını tartışma konusu yapmamalıyız. Hiç kimse Kurban ibadetini öne sürerek Müslümanlara hayvan sevgisi, hayvan hakları dersi vermeye de kalkışmamalıdır. Çünkü biz, bir karıncayı incitmenin bile mahşerde soru olacağını idrak eden bir medeniyetin çocuklarıyız.

Nihayet hep birlikte idrak edeceğimiz Kurban Bayramı, hem hacılarımız hem de tüm Müslümanlar için bir diriliş mesabesindedir. Bu bilinçle düşündüğümüzde bayramlarımız, her yıl Müslümanlık şuurumuzu yenileyen, millet olma irademizi diri tutan; birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularımızı pekiştiren, rahmet ve bereket dolu müstesna günlerdir. Bu vesileyle başta milletimiz olmak üzere, bütün İslam âleminin Kurban Bayramını tebrik eder, Allah katında kurbanlarımızın makbul olmasını, bayramın getirdiği kardeşlik, dayanışma ve

kaynaşma ruhu ile tüm dünyanın barış, huzur ve esenlik içinde yaşamasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ederim.

*TDV İYİLİK DERGİSİ, AĖUSTOS 2015